

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 131/08-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti P. W., P., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátkou JUDr. Z. Cs., T., ktorou namieta porušenie jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 24/07 v súvislosti s nedodržaním požiadavky neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 20. decembra 2007,7 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. W. podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 24/07 v súvislosti s nedodržaním požiadavky neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 20. decembra 2007 p o r u š e n é b o l o .

2. P. W. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. P. W. priznáva úhradu trov konania v sume 6 732 Sk (slovom šesťtisíc sedemsto tridsať dva slovenských korún), ktoré je povinný zaplatiť Okresný súd Trnava na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Z. Cs., T., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti P. W. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 131/08-15 z 24. apríla 2008 prijal na ďalšie konanie sťažnosť P. W., P., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Z. Cs., T., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 24/07 v súvislosti s nedodržaním požiadavky neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 20. decembra 2007.

Podstatou sťažovateľových námietok bolo tvrdenie, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 24/07 došlo k porušeniu označených práv z dôvodu, že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 20. decembra 2007 nebolo rozhodnuté promptne. Podľa vyjadrení sťažovateľa okresný súd dokonca o tejto žiadosti nerozhodol ani ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu, čo predstavuje dobu takmer 3 mesiace. Sťažovateľ

sa domnieva, že takúto dobu rozhodovania okresného súdu o zákonnosti jeho väzby nemožno akceptovať.

Na základe toho sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 24/07 v súvislosti s rozhodovaním o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 20. decembra 2007 porušil jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 200 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia.

K sťažnosti sťažovateľa sa vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho podpredsedu, a to listom sp. zn. 1 SprV 90/08 z 11. apríla 2008, v ktorom podrobne uviedol prehľad úkonov okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 24/07 od podania obžaloby, teda od 19. februára 2007. Z obsahu vyjadrenia podpredsedu okresného súdu okrem iného vyplýva:

„(...)

- na základe dodatku k Rozvrhu práce č. 2 na rok 2008 dňa 10. 01. 2008 bola predmetná vec pridelená predsedovi senátu M. K.,

- dňa 20. 02. 2008 predseda senátu určil termín hlavného pojednávania na deň 13. 03. 2008,

- dňa 13. 03. 2008 obhajkyňa obžalovaného JUDr. Z. Cs. súdu oznámila, že obžalovaného ďalej zastupovať nebude,

- hlavné pojednávanie dňa 13. 03. 2008 bolo odročené na deň 17. 04. 2008 z dôvodu vzdania sa obhajoby zo strany JUDr. Z. Cs.,

- obžalovaný si žiadneho obhajcu nezvolil, a preto dňa 14. 03. 2008 mu bol ustanovený obhajca Mgr. R. U.,

- dňa 25. 03. 2008 na neverejnom zasadnutí bola žiadosť obžalovaného o prepustenie z väzby zamietnutá,

- dňa 07. 04. 2008 bolo vypracované uznesenie o zamietnutí žiadosti obžalovaného o prepustenie z väzby, ktoré bolo expedované dňa 07. 04. 2008, doručienky sa zatiaľ nevrátili,

- dňa 09. 04. 2008 doručila súdu obhajkyňa JUDr. Z. Cs. oznámenie, že obžalovaného bude opätovne obhajovať (...).

Z horeuvedeného vyplýva, že okresný súd o žiadosti obhajkyne obžalovaného o prepustenie z väzby zo dňa 20. 12. 2007 (č. l. 373 - 374) rozhodol až na neverejnom zasadnutí dňa 25. 03. 2008.

Tento postup predsedu senátu M. K. možno považovať za mimoriadne zdĺhavý, pretože o podanej žiadosti o prepustenie z väzby mal rozhodnúť neodkladne po pridelení veci, ku ktorému došlo dňa 10. 01. 2008. Predseda senátu navyše postupoval nesprávne aj v tom smere, že o žiadosti obžalovaného o prepustenie z väzby nerozhodol už v priebehu hlavného pojednávania dňa 13. 03. 2008, ďalší nesprávny postup zo strany sudcu je vtom, že dňa 13. 03. 2008 určil termín neverejného zasadnutia, o ktorom nariadil upovedomiť obžalovaného a Krajskú prokuratúru Trnava, hoci takýto postup nebol potrebný. Naopak predseda senátu mal zaslať Krajskej prokuratúre Trnava kópiu žiadosti obhajkyne obžalovaného o prepustenie z väzby za účelom vyjadrenia k podanej žiadosti, čo doteraz vôbec neurobil. (...)

Listom sp. zn. 1 SprV 90/08 zo 6. mája 2008 doručeným ústavnému súdu 13. mája 2008 predseda okresného súdu oznámil, že netrvá na ústnom prerokovaní danej veci.

Právna zástupkyňa sťažovateľa listom doručeným ústavnému súdu 14. apríla 2008 taktiež vyjadrila súhlas s upustením od ústneho prerokovania danej veci.

Keďže účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a ústavný súd dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, rozhodol na neverejnom zasadnutí.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

V citovaných ustanoveniach ústavy a dohovoru týkajúcich sa práva na osobnú slobodu je obsiahnuté aj právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 126/05, III. ÚS 291/06).

Ústavný súd v prípadoch, v ktorých sa zaoberal požiadavkou neodkladnosti a urýchlenu rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby, judikoval, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenu posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rávané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú týmto požiadavkám (napr. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že požiadavke, aby súd bezodkladne rozhodol o zákonnosti väzby v zmysle

čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (napr. III. ÚS 126/05, III. ÚS 216/07).

Podstatnou požiadavkou čl. 5 ods. 4 dohovoru je aj to, aby súd rozhodol „urýchlene“ (speedily). Prieskumné súdne konanie musí byť vedené v súlade s hmotnoprávnymi a procesnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a tiež aj v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, to znamená s ochranou jedinca proti svojvôli, osobitne aj s ohľadom na čas, ktorý uplynie do vyhlásenia rozhodnutia (rozsudok vo veci Koendjibharie v. Holandsko, 25. októbra 1990, § 27).

Jedna zo základných zásad trestného konania zakotvená v ustanovení § 2 ods. 6 Trestného poriadku znie: „Ak tento zákon neustanovuje inak, orgány činné v trestnom konaní a sudy konajú z úradnej povinnosti. Väzobné veci sú povinné vybavovať prednostne a urýchlene. (...)“

Podľa § 79 ods. 2 Trestného poriadku policajt, prokurátor, sudca pre prípravné konanie a súd sú povinní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú, alebo či sa zmenili.

Podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak v prípravnom konaní prokurátor takej žiadosti nevyhoví, predloží ju bez meškania so svojím stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie, o čom upovedomí obvineného a jeho obhajcu. O takej žiadosti sa musí bez meškania rozhodnúť. Ak sa žiadosť zamietla, môže ju obvinený, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí tridsiatich dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

S prihliadnutím na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a doterajšiu judikatúru ústavného súdu možno konštatovať, že ústavne akceptovateľné v zmysle

čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru je držanie osoby vo väzbe z dôvodov a na čas ustanovený zákonom, ako aj také zaobchádzanie s ňou, ktoré zodpovedá zákonu, t. j. Trestnému poriadku.

Z obsahu sťažnosti, k nej priložených písomností, ako aj z vyjadrenia podpredsedu okresného súdu ústavný súd zistil, že 20. decembra 2007 podala právna zástupkyňa v mene sťažovateľa okresnému súdu žiadosť o prepustenie z väzby. Dňa 13. marca 2008 sa na okresnom súde uskutočnilo hlavné pojednávanie, pričom v ten istý deň bolo okresnému súdu doručené oznámenie právnej zástupkyne, že sťažovateľovi v danej veci vypovedala plnú moc. Na základe toho predseda senátu okresného súdu 14. marca 2008 ustanovil sťažovateľovi nového obhajcu Mgr. R. U. O žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 20. decembra 2007 rozhodol okresný súd až na neverejnom zasadnutí 25. marca 2008 tak, že ju zamietol. Uznesenie okresného súdu sp. zn. 7 T 24/2007 z 25. marca 2008 o zamietnutí žiadosti o prepustenie z väzby bolo sťažovateľovi doručené 14. apríla 2008 a jeho obhajcovi 18. apríla 2008. Medzitým, ešte 9. apríla 2008 bolo okresnému súdu doručené oznámenie predchádzajúcej právnej zástupkyne sťažovateľa o tom, že opäť prevzala právne zastupovanie sťažovateľa v uvedenej trestnej veci. Proti rozhodnutiu okresného súdu z 25. marca 2008 podal sťažovateľ 17. apríla 2008 sťažnosť, o ktorej rozhodol Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 6 Tos 33/2008 z 30. apríla 2008 tak, že ju zamietol. Uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené 13. mája 2008.

Ústavný súd konštatuje, že od 20. decembra 2007, keď bola okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, do 25. marca 2008, keď okresný súd rozhodol o jej zamietnutí, uplynula doba vyše 3 mesiacov. V priebehu tejto doby, čo vyplýva aj z vyjadrenia podpredsedu okresného súdu, predseda senátu nepostupoval v súlade s požiadavkou neodkladnosti a urýchlenia rozhodovania o zákonnosti väzby, keďže nevykonal žiadne relevantné úkony, ktoré by korešpondovali s jednou zo zásad trestného procesu zakotvenej v § 2 ods. 6 Trestného poriadku. Predseda senátu v uvedenom období sústredil pozornosť na konanie vo veci samej, keď určil termín hlavného pojednávania, čo mu, samozrejme, nemožno vyčítať, avšak na druhej strane

podcenil zásadný význam tretej vety § 79 ods. 3 Trestného poriadku, ktorá mu jasne stanovuje, že o žiadosti o prepustenie z väzby sa musí bez meškania rozhodnúť. Pod pojmom „bez meškania“ však nemožno chápať lehotu vyše 3 mesiacov. Ústavný súd považuje za potrebné konštatovať, že ani po uplynutí tejto doby nebolo právu sťažovateľa na urýchlene rozhodovanie o zákonnosti väzby učené zadost', pretože rozhodnutie okresného súdu z 25. marca 2008 bolo sťažovateľovi doručené až 14. apríla 2008, teda po uplynutí takmer 3 týždňov od jeho vyhlásenia. Napokon uznesenie krajského súdu sp. zn. 6 Tos 33/2008 z 30. apríla 2008 o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu okresného súdu z 25. marca 2008 bolo sťažovateľovi doručené až 13. mája 2008.

Ústavný súd konštatuje, že už v čase, keď mu bola doručená sťažnosť sťažovateľa pre porušenie jeho práv (17. marca 2008), bola zdĺhavosť postupu okresného súdu rozhodujúceho o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 20. decembra 2007 nepochybná. Uvedenú konštatáciu zosilňuje aj zistenie, že od 25. marca 2008, keď okresný súd zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, uplynuli ďalšie takmer 2 mesiace, kým sa sťažovateľ dozvedel o konečnom verdikte krajského súdu, keďže rozhodnutie tohto súdu o zamietnutí sťažnosti proti prvostupňovému rozhodnutiu mu bolo oznámené 13. mája 2008.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k jednoznačnému záveru, že postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 24/2007 v súvislosti s rozhodovaním o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 20. decembra 2007 bol neprimerane dlhý a nezodpovedajúci požiadavke neodkladnosti a urýchlenu rozhodovania o zákonnosti väzby. Nadväzujúc na uvedené ústavný súd vyslovil, že označeným postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 200 000 Sk.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, môže priznať tomu, koho základné práva alebo slobody boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, hlavne na predmet sporu vyžadujúci obzvlášť urýchlené konanie. Súčasne sa pritom riadi úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Keďže ústavný súd deklaroval porušenie ústavného práva zaručeného čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva zaručeného čl. 5 ods. 4 dohovoru, rozhodol o priznaní finančného zadost'učinenia v sume 30 000 Sk (bod 2 výroku nálezu), pričom zohľadnil dĺžku konania okresného súdu rozhodujúceho o zákonnosti väzby a jeho závažný dopad na osobnú slobodu jednotlivca. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd považoval za opodstatnené a dôvodné priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v uvedenej sume a vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadost'učineniu sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré jeho právna zástupkyňa vyčíslila v celkovej sume 6 732 Sk (2 úkony právnej služby po 3 176 Sk, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti, 2 x režijný paušál po 190 Sk). Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu trov konania priznal v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti

Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov za 2 uplatnené úkony právnej služby vykonané v roku 2008 vrátane režijného paušálu (t. j. 2 x 3176 Sk + 2 x 190 Sk), teda v celkovej sume 6 732 Sk (bod 3 výroku nálezu).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2008